

عمران کوچاری استیسم

زندان رفتن برای جرائم غیرعمد، مفاسد زیادی دارد؛ اما وقتی زندانی غیرعمد یک زن باشد، مفاسد آن به مراتب بیشتر است. لایحه بودجه سال آینده به این مشکل توجه ویژه‌ای داشته است

پرونده «جوان» درباره مادرانی که به واسطه جرائم غیرعمد و صدور چک‌های ضمانت برای اطرافیانشان راهی زندان شده‌اند

زندان جای مادران نیست

لایحه بودجه ۱۴۰۰ تأمین کسری اعتبارات دیه محکومان معسر جرائم غیرعمد ناشی از تصادف با اولویت زنان معسر را به طور خاص در نظر گرفته است

گوشه‌ای از سلول روی زمین چمن‌تازه زده، دستش را زیر چانه‌اش گذاشته و به نقطه نامعلومی خیره شده است. تازه می‌خواست پس از یک عمر دویدن و کشیدن بار سرپرستی خانواده نفس راحتی بکشد و برای پسرش کسب و کاری راه بیندازد که کار پسرش نگرفت و او که چک ضمانت پسرش را امضا کرده بود حالا باید تاوان این ضمانت‌را پس بدهد و در این سن و سال با قد خمیده و موهایی که به قیمت سنگ زیرین آسیاب شدن رنگ باخته و سفید شده‌اند، پشت میله‌های سرد و سخت زندان قرار بگیرد. زنی که یک عمر با سیلی صورتش را سرخ‌تنگه داشته

به فضایی بدون استرس، لوازم آموزشی برای خود و مادر زندانی‌اش و امکانات غذایی، بهداشتی و تفریحی مورد نیاز برای رشد متعادل نیاز دارد. مواردی که به نظر نمی‌رسد در زندان‌ها فراهم باشد و این مسئله موجب می‌شود تا کودکان بی‌گناه زندانیان زن، حتی در صورت مجرم بودن مادرانشان بدون اینکه هیچ درگی از جرم و مجرم داشته باشند، چشمشان را در چهار دیواری زندان باز کنند و دنیایشان در پشت میله‌های سرد زندان شکل بگیرد.

زندانیان مجرم، زندانیان بدهکار

سه درصد از بیش از ۲۴۰ هزار زندانی ایرانی زنان هستند. در کشور ما حداقل ۷هزار زن در زندان به سر می‌برند؛ زانی که برخی هایشان مجرمند اما برخی دیگر بدهکارند. کم نیستند زانسی که به دلایل غیرعمد به ویژه نقض تعهد کسانی که زنان ضامن‌شان شده‌اند، پشت میله‌های زندان رفته و حبس شده‌اند. این زنان که به واسطه ضمانت و بدقولی نزدیک‌ترین افراد زندگی‌شان بدهکار شده و به زندان افتاده‌اند در عمل هیچ حامی و پشتیبانی ندارند و گاهی به خاطر مبالغه‌ناچیز باید مدت‌ها در زندان به سر بیاورند و کسی هم نیست تا بدهی آنان را تسویه و آنان را راهی خانه کند. این در حالی است که زندان و آسیب‌هایش امری است که بسیاری از کارشناسان قضایی حقوقی را به سمت و سوی حبس‌زدایی سوق داده است. تجربه نشان می‌دهد حتی وقتی یک مجرم به واسطه جرمی کوچک به زندان می‌رود، به جای تأدیب و متنبه شدن در محیط ناسالم زندان و در اثر همنشینی با مجرمان بزرگ و گاه افتادن در تله باندهایی که حتی در زندان‌ها نفوذ

دارند به مجرمی بزرگ تبدیل و با کوله‌باری از تجارب بزهکاری وارد جامعه می‌شود. این مسئله اما در خصوص زندان رفتن زنان جدی‌تر مطرح می‌شود و بزهکار شدن یک زن به واسطه نقش ویژه آنها در خانواده و جامعه و نقش مادری و تربیت فرزندان بسیار حساس و قابل تأمل است. بر همین اساس لازم است تا با تدابیری از جمعیت زانی که به دلیل جرائم غیرعمد و اغلب محکومیت‌های مالی که ناشی از ضمانت برای فردی دیگر است راهی زندان شده‌اند، کاسته شده و این زنان که درصد بالایی از آنها سرپرست خانوار هستند به آغوش خانواده خود بازگردند. در این راستا کمپین حمایت از زندانیان زن محکوم به جرائم غیرعمد سال ۱۳۹۵ به دنبال امضای تفاهمنامه مدیرعامل ستاد دیه کشور و معاون وقت زنان و امور خانواده ریاست جمهوری شروع به کار کرد که به دلیل آثار حبس‌زدای آن تا به امروز برای پنجمین بار تمدید شده است. به دنبال این طرح مردمی که با دو هدف پیشگیری از ورود ناخواسته افراد به زندان‌ها و کاهش جمعیت زنان زندانی پیگیری و اجرا می‌شود، به طور میانگین هر ساله ۱۶ بانوی در بند از حبس رهایی یافته‌اند. امسال در کنار برگزاری پوشش ارمان با شعار «زندان جای مادران نیست»، پوشش به‌شکرانه میلاد حضرت زهرا (س)، «مادر به‌خانه برمی‌گردد» با هدف نذر فرهنگی برای آزادسازی زنان سرپرست خانوار جرائم غیرعمد با مشارکت سازمان بسیج جامعه زنان راه‌اندازی شده است. در کنار برگزاری چنین پوشش‌هایی و جلب مشارکت‌های مردمی برای آزادی زندانیان زن جرائم غیرعمد، برخی تدابیر قانونی هم در نظر گرفته شده است.

■ بودجه ۱۴۰۰ و حمایت از زنان معسر سرپرست خانوار
لایحه بودجه ۱۴۰۰ تأمین کسری اعتبارات دیه محکومان معسر جرائم غیرعمد ناشی از تصادف با اولویت زنان معسر را به طور خاص در نظر گرفته است. در ماده ۱۱- تبصره الف- آمده است: به منظور تأمین کسری اعتبارات دیه محکومان معسر جرائم غیرعمد ناشی از تصادف با اولویت زنان معسر سرپرست خانوار و همچنین مواردی که پرداخت خسارات ناشی از تصادف بر عهده بیت‌المال یا دولت است، وزیر دادگستری مجاز است با تصویب هیئت نظارت صندوق تأمین خسارت‌های بدنی حداکثر تا ۳هزار ۵۰۰ میلیون ریال از منابع درآمد سالانه موضوع بندهای «ج» و «ث» ماده ۲۴ قانون بیمه اجباری خسارت وارده شده به شخص ثالث در اثر حوادث ناشی از وسایل نقلیه مصوب ۹۵/۲۳۲۰ را از محل اعتبارات ۱۱۰۶۰۰ جدول شماره ۱۷ این قانون دریافت و هزینه کند.مدیرعامل صندوق مزبور مکلف است با اعلام وزیر دادگستری، مبلغ یادشده را به‌نسبت در مقاطع سه‌ماهه در اختیار وزارت دادگستری قرار دهد. وزارت دادگستری مکلف است گزارش عملکرد این بند را هر سه ماه یکبار به کمیسیون‌های برنامه و بودجه و محاسبات، اقتصادی، اجتماعی و قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی ارائه کند.
همچنین طبق ماده ۶۹ لایحه تأمین امنیت زنان در برابر خشونت، بانوان زندانی که به علت محکومیت‌های مالی در جرائم غیرعمد در زندان هستند در دریافت کمک‌های مردمی جهت آزادی در اولویت قرار دارند.

از بیش از ۲۴۰ هزار زندانی حبس در زندان‌های کشور، ۷هزار نفر زن هستند که به دلایل مختلف به ویژه به‌دادن چک ضمانتی پشت میله‌های زندان گرفتار شده‌اند. این ضمانت‌ها که در مواردی رقم بالایی هم ندارند، موجب شده تا این زنان که اغلب مادر و زن سرپرست خانوار هستند، پشت میله‌های زندان اسیر شوند و از کانون خانواده و فرزندان دور باشند. هر چند آسیب‌های زندان حتی برای مجرمان و تبهکاران هم امری اثبات شده است و همین مسئله هم تأکید کارشناسان حقوقی و تلاش قوه قضائیه را برای حبس‌زدایی در پی داشته است اما زندان برای زنان و مادرانی که مرتکب جرائم غیرعمد شده‌اند، تبعات منفی بسیار بیشتری دارد. زن و مادر عمود خیمه خانواده است و دوری زن از کانون خانواده به خصوص اینکه این دوری با زندانی شدن وی اتفاق بیفتد، آثار و تبعات منفی فراوانی روی خانواده و فرزندان دارد.

از سوی دیگر طبق تبصره یک ماده ۶۹ آیین‌نامه اجرایی سازمان زندان‌ها «محکومان و متهمان زن می‌توانند اطفال خود را تا سن دو سال تمام به همراه خود در زندان داشته باشند. مراکز حرفه‌آموزی و اشتغال می‌توانند در هر مؤسسه یا زندان نسبت به تفکیک و جداسازی اطفال دو تا شش سال در محل مجزا (مهد کودک) اقدام یا نسبت به انتقال اطفال موصوف به بهزیستی یا مؤسسه‌های نگهداری اطفال مبادرت نمایند.» اگرچه لزوم برقراری رابطه بین کودک و مادر به ویژه در دوران شیرخوارگی ضرورت این بند قانونی را نشان می‌دهد، اما کیفیت این رابطه نیز بسیار اهمیت دارد. زیرا کودک برای رشد و تعالی

نظر کارشناس

۹۰در صد زنان زندانی جرائم غیر عمده بدون سابقه کیفری و مادر هستند

حدود ۶ هزار زندانی جرائم غیرعمد کشور، محکومان مالی چک و ضمانت هستند. نزدیک سه درصد محکومان تحت حمایت ستاد دیه را زنان شامل می‌شوند، بانوانی که قریب به اتفاق آنها به دلیل محکومیت‌های مالی (غیر کلاهبرداری) روانه حبس شده‌اند. غالب زانی که به علت ضمانت زندانی شدند به علت ضمانت همکاران، همسایه و غریبه بوده و در اکثر موارد ضامن بستگان، همسر و پدر خود شده‌اند.

به طور مثال مادر بازنشسته‌ای ضمانت پسر خود را کرده بود و پسر با وام یک مغازه خریداری کرده بود و به دلیل عدم‌بازپرداخت وام متواری شده بود و مادر تا قبل از دستگیری فرزندش ماهه در زندان مانده بود. قابل توجه‌ترین این موارد، ضمانت یک مادر یزدی از پسر خود است که پسر به دلیل مشکلات متعدد مالی و روحی دست به خودکشی زده و به همین سادگی هیچ امیدوی برای آزادی مادر باقی نگذاشته است. ۹۰ درصد از زنان زندانی جرائم غیرعمد بدون سابقه کیفری و مادر هستند. دختران مجرد تعداد کمتری از زنان زندانی جرائم غیرعمد را تشکیل می‌دهند.

اکثر مادران را هم مادران سرپرست خانوار تشکیل می‌دهند؛ مادرانی که برای تأمین خرجی خانواده مجبور به گرفتن وام یا گرفتن پول از فردی شده و به دلیل ناتوانی در پرداخت پول راهی زندان شده‌اند. طیف سنی آنها کمتر از ۳۰ سال نیست و سن بالا دارند و در بین آنها پیرزن هم مشاهده می‌شود.

به همین خاطر از مردم تقاضا داریم چک بلامحل صادر نکنند و در قبول ضمانت هم وقت داشته باشند. در برخی پرونده‌ها، مرد نتوانسته به تعهدات مالی خود عمل کند و از همسرش خواسته دست‌چک بگیرد که با صدور چک بلامحل، زن راهی زندان شده است. برخی خانها برای چک و سفته در زندان هستند که از آنها می‌خواهیم دست‌چک بگیرند مگر آنکه فعالیت تجاری یا شرکت‌های ثبت شده داشته باشند. برخی زن و شوهرها به دلیل صدور چک در زندان هستند و فرزندان آنها سرگردان، که ما از مردم می‌خواهیم مطابق توان مالی خودشان تعهد پرداخت کنند.

اسدالله جولایی
مدیرعامل سابق ستاد دیه کشور

پوشش «مادر به‌خانه برمی‌گردد» را راه‌اندازی کردیم

برای آزادی زندانیان زنی که مادر هستند پوششی را راه انداخته‌ایم. این زنان هم فرزندان بزرگ و هم فرزندان کوچک دارند و گاهی بابت مبالغه‌ناچیز و به‌طور مثال ۱۰-۵ میلیون تومان در زندان به سر می‌برند. این در حالی است که اگر مادر در خانه و در کانون خانواده نباشد، بچه‌ها با آسیب‌های فراوانی دست و پنجه نرم می‌کنند. بر همین اساس هم بنیاد شد تا پوشش «مادر به‌خانه برمی‌گردد» را در آستانه میلاد پر برکت حضرت زهرا (س) راه‌اندازی کنیم تا با همکاری قوه قضائیه بتوانیم تا میلاد حضرت زهرا(س) تعدادی از این زنان زندانی را آزاد کنیم. همچنین ما در کنار پوشش آزادسازی مادران زندانی به دنبال حل چالش‌های اقتصادی و اشتغال آنان نیز هستیم؛ چراکه اغلب زانی که به دلیل جرمی در زندان به سر می‌برند همسران بسیار بدی دارند و بدسرپرست به شمار می‌آیند و همین مسئله موجب می‌شود تا فرزندان این زنان با آسیب‌های بیشتری مواجه شوند در حالی که با بازگشت مادر به کانون خانواده می‌توان از بروز آسیب‌های بیشتر برای این بچه‌ها پیشگیری کرد. به همین خاطر هم قوه قضائیه، هیئت رزمندگان اسلام، بنیاد بین‌المللی غدیر

گفت‌وگو

رئیس بسیج جامعه زنان در گفت‌وگو با «جوان»:

بسیج، مادران آزاد شده را تا رسیدن به استقلال مالی همراهی می‌کند

روز مادر نزدیک است اما کم نیستند مادران و فرزندان‌ای که این روز نمی‌توانند در کنار یکدیگر باشند. به‌طور نمونه مادرانی که به واسطه جرائم غیرعمدشان در زندان به سر می‌برند و روز مادر باید از پشت میله‌های زندان در برابر فرزندان‌شان قرار بگیرند. امسال اما بنیاد ستاد دیه پوششی به این زنان که اغلب زنان سرپرست خانوار هستند و به خاطر چک‌های ضمانت یکی از اعضای خانواده خود به زندان افتاده‌اند، کمک شهود تا روز مادر را در خانه و در کنار فرزندان‌شان باشند. به‌سراغ می‌نمایانم، رئیس سازمان بسیج جامعه زنان رفته و درباره این پوشش با وی به‌گفت‌وگو نشستیم.

خانم بیابانی! پوشش به‌شکرانه میلاد حضرت زهرا(س) «مادر به‌خانه برمی‌گردد» چیست و چه اهدافی دارد؟

این پوشش با هدف آزادسازی زنان سرپرست خانوار و مادر زندانی‌ای ز اول بهمن ماه شروع شده و تا پایان بهمن ماه ادامه خواهد داشت. در این پوشش تلاش می‌شود تا با همت مردم و سازمان‌ها و نهادهای ذیربط این اتفاق خدایسندانه را رقم بزنیم.

زندانی شدن مادران چه آسیب‌هایی به خود این زنان، خانواده و فرزندان‌شان وارد می‌کند؟

اگر چه زندانی شدن پدر خانواده هم بسیار مهم است اما وقتی که یک مادر زندانی و دور از خانواده محسوس می‌شود، این آسیب‌های بسیار زیادی را به خانواده تحمیل می‌کند. یک مادر در نبود پدر نمی‌تواند زندگی را مدیریت و به فرزندان رسیدگی کند و نیازهای خانواده را حتی به سختی هم شده برطرف کند اما اگر مادر در خانواده نباشد، به دلیل نقش محوری مادران خانواده از هم متلاشی شده و با مشکلات بسیار زیادی مواجه می‌شود. آسیب‌های بسیار زیادی مادرانی که در زندان هستند و هم فرزندان‌شان را تهدید می‌کند و این فرزندان به واسطه دوری و جدایی از مادر و عدم اشرافیت مادر بر فرزندانش آسیب‌های فراوان فرهنگی، اجتماعی و خانوادگی و حتی اقتصادی متحمل می‌شوند؛ چرا که این مامران سرپرست فرزندان هستند و تأمین زندگی آنها بر عهده مادر است. از سوی دیگر طبیعتاً وقتی مادر در کنار فرزندان نباشد، آسیب‌های روحی و تربیتی فراوانی بر آنان مترتب می‌شود و خود مادر هم دچار آسیب‌های عاطفی شدیدی می‌شود.

محیط زندان هم محیط مناسبی برای زنان نیست؛ به خصوص برای زانی که جرائم غیرعمد دارند. خیلی از خانها به واسطه چک‌های بلامحل یا چک‌هایی که نتوانسته‌اند نقد کنند به زندان افتاده‌اند و گاهی این بدهکاری یا مبالغه بسیار ناچیزی است که این خانها نتوانسته‌اند آن را بازپرداخت کنند. مردم خوب ما اما در برهه‌های زمانی مختلف نشان داده‌اند از نوع دوستی و درجه عاطفه بسیار بالایی برخوردارند و همیشه در امورات خیر پیشقدم هستند. این بار هم ما اطمینان داریم مردم شریف ایران حلسامی دیگر را رقم خواهند زد و با کمک آنها بتوانیم در روز میلاد حضرت زهرا (س) بانوی دو عالم و مادر همه ما تعداد قابل توجهی از این زنان زندانی را که صادر هستند آزاد کنیم تا به آغوش گرم خانواده بازگردند و وظیفه مادری‌شان را در خانواده و در کنار فرزندان‌شان انجام دهند.

چه نهادهایی در این پوشش مشارکت دارند؟

در پوششی که به راه افتاده است، نهادهای زیادی دخیل هستند. بسیج جامعه زنان، بسیج حقوقدانان، بنیاد بین‌المللی غدیر، پیروان عترت هیئت رزمندگان اسلام، قوه قضائیه، سازمان زندان‌ها، اداره کل امور بانوان سازمان تبلیغات اسلامی و مؤسسه فرهنگی هل اتی که در امورات خیر حوزه خانواده پیشقدم بوده‌اند. بدین منظور ما کد دستوری و شماره کارت را خدمت مردم اعلام می‌کنیم و سعی شده تا تبلیغات گسترده‌ای در رسانه‌ها و فضای مجازی انجام شود تا نظر آحاد مردم جامعه اسلامی را به این موضوع جلب کنیم.

آیا این مادران بعد از آزادسازی به حال خود رها خواهند شد؟

بسیج جامعه زنان قصد دارد تا زمانی که این زنان بتوانند برای خود اشتغالی داشته باشند، آنان را صیانت و همراهی کند. دوستان ما با بخش‌های جهادی و اشتغالی‌بسیج جامعه زنان هم مشاوره‌های لازم را به جهت آسیب‌های روحی و روانی در بند بودن به این بانوان و خانواده‌های آنان ارائه می‌دهند تا به علاوه این بانوان به آنها آموزش داده‌می‌شود و آنها را تا زمانی که بتوانند شغل مورد علاقه‌شان را داشته باشند و از طریق آن درآمدی کسب کنند، همراهی خواهیم کرد تا بتوانند روزی حلال داشته باشند و خانواده‌ها را اداره کنند. ۰۵۳۰۴۳۸۱۱۴۶۴۳۸۶۲۷۳۸۱ شماره کارتی است که عزیزان می‌توانند کمک‌های خود را به آن واریز کنند. ۰۵۳۰۴۳۸۱۱۴۶۴۳۸۶۲۷۳۸۱ هم کد دستوری این پوشش است.